

הלכות ברפת המזון סימן ר

ואפלו לא רצה להפסיק מזמניו עליו בין עונה (א) בין אינו עונה, כל שהוא עומד שם; [*] אבל שנים אין תביע להפסיק לאחד, והלכך (ד) אין חיוב זמון חל עד שיתרצו להפסיק לאחד ולברך. ואם לא רצו להפסיק וזמן הוא עליהם, לא עשה כלום. ואם לא רצו להפסיק, אף הוא (ה) אינו רשאי לברך ולצאת (ג) לשוק * עד שיגמרו השנים ויזמן עליהם, שהרי כבר נתחבב הוא בזמון והיאך יברך בלא זמון: ב אינו צריך להפסיק אלא (ו) עד שיאמר 'ברוך שאכלנו מאלו', וכו', וחזור וגומר סעודתו (ז) בלא ברכה בתחלה: הגה (ח) ויש אומרים שצריך להפסיק (ט) עד שיאמר 'הן את הכל', וכן נהגין (הרא"ש תוס' הר"י בשם בה"ג והטור). ואם היה דעתו * לחזור ולאכל (ד) פת, אף-על-פי שלא אכל אחריו, כשרוצה לברך מברך מתחלה ברפת 'הן, וכל שכן אם חזר ואכל (הרי"ף פק"ג שאלה) (טור):

באר היטב

הכולין להצטרף לו' אחרים לומר אלהינו, ולא שיק לומר פרח זמון ודאמיר אלהינו, דכל מי עשרה שבתא שריא, ואפלו יש ה' שהפסיקו מצטרפין עם ה' אחרים לברכת אלהינו, מ"א: (א) לשוק. ע"ל סי' קצג ס"ק ו' מש"ש בשם הט"ז: (ד) פת. ואם לא היה דעתו לאכל פת רק פרפת, א"ע לחזר אלא למקום שפסק, ד"מ ב"ח. ואם אכל פרפת צריך לברך עליהם ברכה אחרונה כיון דלא אמר הן, ומ"מ יחזר לכתחלה שלא ישיח בימים, של"ה מ"א:

שערי תשובה

להפסיק, אי מקרי רבא לומר שצריך לה' להפסיק, ד"ל כיון דלא מודא נק שזה נהנה מרצתו לא מקרי רבא, ודעתו דבשכיל שזה נהנה אין ה' תביע להפסיק כיון דבאמת חסד לא נמרי שערותיו, עין שם: [*] אבל שנים וכו', וכתב בכו"מ בשם מהריק"ש:

באר הלכה

המחבר כלל ברישא באינו נחוצו, אבל כל זה דמק. אמנם באור נרוע משמע דדברי רב האי גאון ורבנו תנאל (שהוא היש מרבותינו שהביא שם, כדמוכח להמציא) מירי בשהצרכו השנים לצאת, ודוקא אז צריך האחד להפסיק להם, וכן ברבנו יונה כתב דהאי אין שנים מפסיקין לאחד מירי בשיש להאחד דבר נחוצו ואף-על-פ"כ אין שנים מפסיקין לאחד, ומסתמא הוא הדין אחד מפסיק לשנים אירי גמי בכתא גונא, וכן בחדושי הרא"ה להלכות הר"ף מביא להדיא דמירי בששנים הצרכו לצאת, עין שם. היוצא מכל זה, דהיאך והשנים אינם נחוצים לצאת צריך עיון אם יכולים להכריע להאחד שפסיק מסעודתו לענות, אף מומדת דרך-ארץ אפשר דלכלי עלמא צריך להפסיק בכל גווי, וכמו שכתב באור נרוע, דלרש"י שסובר דהאי אחד מפסיק הוא מומדת דרך-ארץ, מפסיק בכל גווי, עין שם, ואפשר דשאר פוסקים גמי לא פליגי עלה כזה: * עד שיגמרו השנים. את סעודתו, אבל משגמרו את סעודתו שוב אין להם רשות לשהות יותר לעכב את השלישי הרוצה לזמן ולברך, והכי דנק לשנא דגמרא דקאמר "אין שנים מפסיקין לאחד", והנינו להפסיק מסעודתו דוקא: * לחזור ולאכל פת. אבל אם לא היה בדעתו לאכל רק פרפת או כשר ודגים וכיוצא בזה, יצא ידי חובת ברפת 'הן ואין צריך להתחיל מתחלת ברפת-המזון רק מברפת 'נדה לך' ואילו, ויחזר לכתחלה שלא ישיח בימים, ואמר ברפת-המזון יברך מעין שלש שהיא ברכה אחרונה על הפרפת שהיא מתמשת המצין, כי לא נפסקה ברפת-המזון הואיל ולא ברך בה ברפת 'הן' [מ"א וא"ר]. ועין בפריימג'ים שמשפסך בדברים שברקתן 'בורא נפשות רבות' אם צריך שוב לברך או אפשר שצא בברפת 'נדה לך', וגם ברכה ראשונה צריך עיון אם יש לברך. עין שם. העמקתי דברי האחרונים בזה אך לבי מגמגם, דמגמג אברהם משמע קצת דגם לכתחלה מתחיל לברך שאתו פת אחר שהצטרף לזמן וצא בברפת 'הן; ולענין דעמי לא נהירא, הנהי דבשגלי-לגט המצין בו משמע קצת כן, מכל מקום הראב"ד המובא ברא"ש סימן י"ב פסקו שלשה שאכלו מוכח בהדיא דלא סבירא לה כן, וגם הרשב"א הסכים לכך, ע"ש. וגם הרא"ש גופא לא פליג עלה אלא מטעם שהרי אינו מברך אלא מפסיק סעודתו כדי שזמנו עליו, ולידיה היא שחזור לסעודתו מסתמא לא כן לצאת מתחלה בברפת 'הן, אבל אין הכי-נמי דאם התבונן לצאת בברפת המזון דומה קאלו הוא מברך בעצמו, בודאי גם הוא מודה דאסור לאכל שם דבר באמצע ברפת-המזון קדם שגומר אותה, וצריך עיון:

ואפלו לא אכל אחריו, אם רק בדעתו היה [בעת שפסק כדי לשמע ברפת המזון] לחזור אחריו לגמור סעודתו, כשיקבר אחריו מתחיל מתחלת ברפת 'הן, דכיון דדעתו היה לאכל עוד, מסתמא לא כן לצאת בברפת 'הן מפי המזון, אף אם לא היה בדעתו לאכל עוד, ולא אכל, כשמברך ברפת-המזון מתחיל מן 'נדה לך, כמו בכל מקום שמשמע ברפת המזון. ועין לעיל סימן קפג סעיף ז ובמשנה ברוכה

שער הציון

(ב) מגן-אברהם ושאר אחרונים: (א) דהא חיוב זמון חל מעת התחלת הסעודה, כנ"ל בסימן קצג סעיף ד: (ד) ט"ז ומאמר-הדין ואלהיה רבה ומגן גבורים [ובבית-מאיר הוכיח מהרש"י שהביא המגן-אברהם גס-כ"ן להפך, עין שם], ובבאר מו"מ בעט גס-כ"ן הסכים לדין דלא כהש"ח. ובאמת באור נרוע מוכח בהדיא בפרוש רב האי גאון בדברי-הבית-יוסף, עין שם: (ה) בית-יוסף ואלהיה רבה וש"א: (ו) עין בב"ח ואלהיה רבה ופריימג'ים: (ז) אחר, דהא בב"ח, והעמיקו הסמ"ג ור"ו, משמע דלפנים משורת הדין צריך תמיד להפסיק אף שנים לאחד, וגם בלאו הכי הלא יצטרך לחפש אחריו אחר עוד אחד מן השוק שיצטרף עמיה לזמן, וכדלעיל, ואם-כן יותר טוב שיפסיקו הם להאחד שאכל עמיהם בחד: (ח) מגן-אברהם. ואינו דומה להא דסימן קעט סעיף א, דלהנכר רבנו יונה ונת"ן אינו צריך לברך על אכילה אפילו הסיח דעתו, דהא גרע כיון שגם ברך ברפת המזון: (ט) ולענין הברכה יש לעיין בסימן קסד באחרונים שם היאך יהיה הסוד דעת גמור:

הלכות ברכת המזון סימן ר

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ט]

דכין דדעתו ה'ה' לאכל עוד, מסתמא לא פנן לצאת בברכת 'הון'
מפי המזמן⁽⁶⁾.

(5) וטעם הדבר שצריך להפסיק ולשמוע עד 'הון' את הכל, אף שאין
ברעתו לצאת ידי הברכה הראשונה, מבואר בבית יוסף בשם
התוס' והרא"ש, שכדי שיהא ניכר שמזמנים עליו, צריך להפסיק
אכילתו ולשמוע ברכה אחת.

וכעין זה ביאר הגר"ז אויערבך (חידושים למסכת ברכות מו, ב)
ששני ענינים יש בברכת 'הון', גם שהיא נחשבת עיקר ברכת המזון,
וגם שהיא חלק מהזמון, ולכן בתחילה כשזומע מפי המזמן
יוצא ידי חובת זימון בלבד, ואחר כך כשמברך לעצמו יוצא ידי
ברכת המזון.

[ביה"ל ד"ה לחזן]

וגם בקצה ראשונה צריך עיון אם יש לקרף⁽⁶⁾ וכו', דאסור לאכל שום דבר
באמצע ברכת המזון קדם שגומר אותה⁽⁷⁾.

(6) וכתב בחזו"א (א"ח סי' לב ס"ק ז), שמשמע שהפמ"ג סובר שהוא
עדיין בתוך הסעודה אלא שכבר יצא ידי חובת ברכת 'הון', ולכן
מסתפק הפמ"ג שמא אף אם אכל מאכלים שברכתם 'בורא נפשות'
לאחר שבירך 'הון' יוצא ידי חובה על ידי 'נודה לך' [נאך על דברים
שברכתם 'מעין שלש' ודאי שאינו יוצא ידי חובה, שהרי אינו מברך
ברכת 'הון'], וכתב החזו"א שזה אינו נראה, משום שהואיל יוצא
בברכת 'הון' מאחר ולא חשב לאכול עוד פת, אם כן חייב לברך
שוב ברכה ראשונה ואחרונה על המאכלים שאוכל לאחר מכן,
שהרי ברכת 'הון' שבירך, הפסיקה את סעודתו, וכל שכן אם אוכל
מאכלים שאינם באים מחמת הסעודה שצריך לשוב ולברך לפניו
לאחריו.

(7) וכן הכרעת החזו"א (שם) שברכת 'הון' הפסיקה סעודתו, וחייב
לסיים ברכת המזון שלא יהא הפסק בינתיים. אכן הסתפק
החזו"א (שם) אם אכל פת הבאה בכיסנין להשביע, האם ישוב
ויברך ברכת 'הון'. וכן הסתפק באופן שלא כיוון לצאת ידי חובה
בברכת 'הון' והיה ברעתו לאכול לקינוח פת הבאה בכיסנין, האם
נחשב הפסק.

סימן ר

דין המפסיק בדי לברך

[משנ"ב ס"ק ג]

ודעה לומר, שאף-על-פי-כן הם יוצאים ידי זמון, כיון שהוא עומד
שם ושומע ויכול לענות⁽¹⁾.

(1) ובאופן שהשלישי אכל ירק, הסתפק הקצות השלחן (סי' מה
בדה"ש ס"ק יד) האם מצטרף כשאינו עונה, ששמוא דוקא מי שחייב
בזמון וחייב לענות, מזמנים עליו אף על פי שאינו מקיים חיובו,
אבל מי שאינו חייב בזמון אם כן כל צירופו הוא רק כשעונה
עמוהם 'ברוך שאכלנו', ולכן כשאינו עונה יתכן שאינו מצטרף, או
שלא די בכך שיכול לענות בכדי שיעטרף.

[משנ"ב ס"ק ד]

והפננה, דאין תיכים עתה לזמן עם האחד⁽²⁾.

(2) אכן, אם האחד הוא אביהם או רבם של השנים, הביא השערי
תשובה (ס"ק ב) בשם הברכי יוסף שמחויבים הם להפסיק עבורו
מפני כבודו.

ובאופן שהשנים גמרו לאכול והגדול בחכמה עדיין באמצע
אכילתו, כתב במשנ"ב לקמן (סי' רא ס"ק ב) שאינם מחויבים
להמתין לו.

[משנ"ב ס"ק ה]

דמפין שהתחילו לאכל ביה"ח חל מיד חובת זמון עליהם⁽³⁾.

(3) ולגבי נשים, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' קצט ס"ק יז) שיתכן שיש
להקל כדעת הבי"ח.

[משנ"ב שם]

אפשר שיש להקל להאחד לברך בפני עצמו קדם שגמרו השנים
סעודתם ולצאת⁽⁴⁾.

(4) ולגבי עזיבת חתונה לפני זימון, ראה מה שכתבנו לעיל סי' קצג
ס"ק ו.

הלכות ברכת המזון סימן רא

ביאורים ומוספים

[משנב ס"ק ט]

ואחר-כך באו שנים אחרים ואכלו עם האחד⁽⁸⁾ וכו', ומשמע אפילו אכלו אחר-כך בידים⁽⁹⁾ וכו', אכל עם היה שבעה או שמונה⁽¹⁰⁾ וכו', הוא הדין שלשה או ארבעה⁽¹¹⁾ צריכין להפסיק מסעודתם להשלים לצענה ולברך בשם⁽¹²⁾.

(8) אמנם בבבלי לעיל (סי' קצג ס"ה ד"ה כל) נשאר בצריך עיון לדינא, האם כשאוכלים יחד מצטרפים, או שכיון שהאחד כבר זימן, אף שאוכלים יחד שוב אינו יכול להצטרף עמהם.

(9) והחז"א (א"ח סי' לא ס"ק ה) כתב שאם חזר ואכל עמהם, מצטרף. ורק אם לא אכל אחר כך אינו מצטרף, ואף לשנים מן השוק שבאו אחר כך.

(10) והוא הדין אם היו מתחילה ששה, ואחד הפסיק לשנים, שוב יכול לזמן עם השלושה הנותרים כיון שיש בהם לבדם כדי חיוב זימן (כף החיים סי', שנה הלכות ט"ג).

(11) ובאופן חמשה גמרו לאכול ורוצים לברך, והחמשה הנותרים לא גמרו לאכול, ואחד מן החמשה הנותרים הסכים להצטרף עמהם לברך, צידד הברכי יוסף (ס"ק ה) [הובא בשערי תשובה (ס"ק א) ובכף החיים (סי"ב)] לומר, שעל ידי הסכמת האחד לברך עם החמשה אינם נעשים רוב, ואין הם יכולים לכופ את הארבעה הנותרים לברך, כיון שבאמת יש חמשה שלא גמרו את הסעודה.

(12) ואף אם רק המיעוט רצו לברך, כתב הדעת תורה (ס"א) שרשאים הרוב הנותרים להצטרף ליחידים כדי שיזמנו בשם, וראה שם שהוכיח דבריו מדברי המחצה"ש. אכן, בשו"ת חשב האפוד (ח"ב סי' כה) ביאר, שרק כשיש לפחות שלשה שהם שיעור זימן הרוצים לברך, יכולים השבעה הנותרים להצטרף אליהם לברך בשם, אך כשרק אחד או שנים רוצים לברך, השאר אינם יכולים להצטרף אליהם לברך בשם.

סימן רא

מי הוא המקבץ

[משנב ס"ק א]

היגו, הגדול בקבוצה שבכל המקבץ⁽¹⁾ וכו', דאם היה אף בעל-הפית, הדבר תלוי בו לתן לאורח לברך⁽²⁾, וכדלקמה, או למי שיצא מקני-ביתו, ויברך גם-כן לבעל-הפית⁽³⁾.

(1) וכשושבים שני תלמידי חכמים שקולים בחכמה, ואחד מהם הוא גם בנו של תלמיד חכם עצום, כתב הכף החיים (סי' קסז ס"ז) שהוא קודם לברכה.

עוד כתב שם שאם היו שני תלמידי חכמים, אחד מופלפל בתלמוד, ואחד בקי בהוראות שיועד להורות אליבא דהלכתא, הבקי בהוראות קודם. ודימה זאת לדברי הגמ' בסוף הוריות (יג, א) שסיני [פירש רש"י (שם) מי ששנה משנה וברייתא וסודרין לו בנתינתן מהר סיני] עדיף מעוקר הרים [חריף ומופלפל בתורה], משום שהכל צריכים למיר חטיא [למי שהמשניות והברייתות סודרין לו], ולכן היודע להורות אליבא דהלכתא קודם למופלפל בתלמוד.

(2) ובבבלי הסדר, כתב הרמ"א לקמן (סי' תעט ס"א) שבעל הבית מברך, שנאמר 'טוב עין הוא יבורך', ובעל הבית נקרא טוב עין שהרי אמר 'כל דכפין ייתי וייכול', וכתב המשנב שם (ס"ק יג) שבעל הבית יברך גם אם יש שם אורח, וסיים, שמי"מ אין בכך קפידא אם יברך אחר.

(3) וכשם שכתב המג"א (ס"ק ב) שוודאי גם בני הבית הם אורחים לענין זה, ועליהם לברך את בעל הבית, וכן דעת הגרי"ש אלישיב (חזקת הברכה עמ' 143), ואף אם הם סמוכים על שולחנו.

ולענין בחורים בישיבה, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פמ"ו תשובה ג) שיברכו ברכת האורח, ובמקום לומר 'בעל הבית' יאמרו 'בעל הסעודה'; דהיינו הנדיב [כיון שראש הישיבה הוא רק גובר]. אבל דעת הגרי"ש אלישיב (חזקת הברכה שם) שהנחמ"ס נתקן לברך דוקא את בעל הבית, ובמקום כגון זה שאין בעל הבית [שהתורמים תורמים לבני הישיבה], אין אומרים את ברכת האורח כלל.

[משנב שם]

יש מקומות שנותנין שותפין לאלל [שעל אביו ואמו כל י"ב חז"ן לברך⁽⁴⁾].

(4) ולגבי מקור מנהג זה, כתב בשו"ת שאלת יעב"ץ (ח"א סי' עד) שלא הוזכר בראשונים ובאחרונים, והוא רק מנהג בעלמא לסגל לעצמו מצות ומעשים טובים, שעל ידם מתעלה נפש האב בגן עדן ומיילך בכך מדינו של האב באותם י"ב חדש, דברא מזכה אבא בכל מצוה שעושה כתיקנה.

[משנב ס"ק ה]

ומה ברכה מקבץ⁽⁵⁾.

(5) ובדבר מקום אמירת ברכת האורח, כתב המחזור ויטרי (סי' פג, עמ' 25) שאומרים אותה בסוף 'הרחמן' לפני 'במרום ילמדו', ואילו בסידור היעב"ץ (בית לה) מובא שאומרים 'הרחמן' הוא יברך את בעל הבית הזה ואשתו ובניו וכל אשר לו, יהי רצון שלא יבוש בעל הבית' וכו', ואחר כך אומרים 'הרחמן' יברך אותנו' וכו'.

אמנם מדברי הרמב"ם (פ"ב מהל' ברכות ה"ז) שכתב שמוסיף 'בה' ברכה לבעל הבית, ודקדק האבן האזל (שם) והגרי"ז (ליקוטי הגרי"ז ח"ב עמ' יג), שברכת האורח היא חלק מברכת 'הטוב והמטיב', ומטעם זה כתב האבן האזל שיש לאומרה מיד לאחר 'לעולם אל יחסרנו', ולא להפסיק בין ברכת המזון לבין ברכת האורח באמירת 'הרחמן', וכמו כן אין לענות אמן לאחר אל יחסרנו כדי שלא להפריד את ברכת האורח מהברכה הרביעית. [ועל פי דברי הרמב"ם שכתב שמוסיף ומאריך בברכת האורח כמה שרוצה, הוסיף האבן האזל לחדש שכשאומר ברכת האורח נחשבים כל ה'הרחמן' שאומר לאחר מכן כהמשך לברכת האורח, וכחלק מהברכה הרביעית]. וכן נהג הגרי"ז לאומרה מיד לאחר 'לעולם אל יחסרנו' [והוסיף שכן מדוקדק ברמב"ם גם לגבי שבע ברכות].

[משנב שם]

בספר לחם-המדות⁽⁶⁾.

(6) במעדני יריט (על הרא"ש ברכות פ"ז סי' יא אות ט).

הלכות ברפת המזון סימן רא

רא מי הוא המברך, ובו ד' סעיפים :

א (א) *גדול (ב) [מ] מברך אפילו *בא (ב) בסוף. כן אם רצה לתן רשות לקטן לברך, רשאי. יתנה מלי קשאין שם אורח, אבל (ג) אם יש שם אורח הוא (ג) [ב] (ד) מברך אפילו אם בעל הבית גדול ממנו, כדי שיקבר (ג) לבעל הבית. (ה) ומה ברכה מברכו : יחי רצון שלא יבוש ולא יקלם בעל הבית הזה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, וינצליה בכל נכסיו ויהיו נכסיו מצליחים וקרוכים לעיר, ולא ישלט שטן במעשה גדי ואל יזדקק לפניו שום דבר חטא והרהור עון מעתה ועד עולם. *ואם בעל הבית רוצה

שערי תשובה

מצוה שר"פ הפסיק מפני אבא ברה להחשיכו כמ"ש בבבא בתרא דף מה. וקב"ב ברי" : עוד נ"ל אם השנים הללו בניו או תלמידיו של הג', תכנים להפסיק לכבוד רבם או אביהם, נקצת ראיה כ"י :

[א] מברך. עין בה"ט. ועין שאלת יעב"ץ סימן עד שמה שנהגין לתת לאכל לברך וקא בשניהם שוים, אבל אם בעה"ב אבל ויש לו אורח או אם אורח אבל, בכל גונא אם בעה"ב רוצה לברך הרשות בידו, עין שם : [ב] מברך. עין בה"ט שנהגין מקום לשו"ת הארץ חא"ח סי' ה' : (ג) לבעה"ב. וברכת את ה', את לרבות בע"ה, מהר"ש :

באר היטב

(א) מברך. ואם הגדול מוציא לתה, שיקורין והשטי"ן, לברך אחר, כי אין זה נכון להפסיק הרבה פעמים ויהיה רוקק והאחרים ימתו, מהר"ם מ"א. וכן לכתחלה לא יתן לברך לקטוע אצבע או למה שחין, תשובת חות יאיר סי' קצו : (ג) מברך. אורח שהוא גיד, עין בתשובת חכם צבי סי' קסח ובספר פני הארץ חא"ח סי' ה' : (ג) לבעה"ב. וברכת את ה', את לרבות בע"ה, מהר"ש :

משנה ברורה

שם. כתבו הפוסקים, דאחד המפסיק לשנים יכול להפסיק כמה פעמים, כגון שמתחלה אכלו שלשה והפסיק להם אחד, ואחר כך באו שנים אחרים ואכלו עם האחרים, (י) יכול זה עוד הפעם להפסיק לשנים אלו, דלא שוף לומר פרח זמון מניה, בין שנצטרפו עמו שנים שלא זמנו וכולין לזמן עליה, וכן פעם שלישית ויותר ; אבל אם היו חמשה בתבונה אחת והפסיק אחד לשנים, שוב אינו יכול לזמן עם שנים מהנשארים, דפרח זמון מניה [מ"א ושי"א], ומשמע אפילו אכלו אחר כך בידו (י) ובספר אבן העזר חולק על זה, אף כמה אחרונים מושכים את דבריו ; אבל אם היו שבעה או שמונה (י) והפסיק לשנים מהם, יכול אחר כך להפסיק עוד הפעם להשאיר, דלא שוף כזה פרח זמון מניה, בין שהיה בהן כדי זמון. עוד כתבו הפוסקים : כשם שאחד מפסיק לשנים להצטרף לזמון, (יא) הוא הדין שלשה (יב) או ארבעה (יג) צריכין להפסיק מסעדתם להשלים לעשרה ולברך בשם (יד), אף בדקה לבלי עלמא אין צריכין להפסיק רק עד 'ברוך אלהינו שאכלנו' וכו' ולא יותר ; ואם אכלו בידו אחר כך לאחר שהפסיקו, יכולין לברך בזמן ולא פרח זמון מניה, כי לא נצטרפו מעקרא רק להזכרת השם, וכן יכולין אחר כך להצטרף שלשה אחרים שאכלו אצלם לזמן בשם, דלא שוף לומר פרח זמון דאמירת 'אלהינו', דאכל בי עצמה שכינתא שריא ; וכן אם יש אפילו חמשה שהפסיקו

לחמשה אחרים, מצטרפין אחר כך לחמשה אחרים לברכת 'אלהינו' כשאוכלים על-כ"פ פנים בפת בידו (נאחרונים) :

א (א) *גדול מברך. הנה, הגדול בחכמה שבכל המסבין (א) הוא יתנה המברך ברפת המזון לכלם. (ב) ואף דהשתא המנהג שכל אחד מברך לעצמו בלחש, ויכלעיל בסימן קפג, מכל מקום מנהג דרך ארץ לכבוד שיהיה הוא המזמון. (ג) ומיני שכל המסבין הם בעלי בתים שאכלו משלהם, דאם היה אחד בעל הבית, הדבר תלוי בו לתן לאורח לברך (ד), ויכלעיל, או למי שירצה מבני ביתו, ויברך גם כן לבעל הבית (ה). אם הגדול מוציא לתה [שקורין והשטי"ן] לברך אחר, כי אין זה נכון להפסיק הרבה פעמים ויהיה רוקק והאחרים ימתו (נאחרונים). יש מקומות (ג) שנהגין שנותנין לאכל [שעל אביו ואמו כל י"ב חדש] לברך (ד), וקא בשפלים שוים דהנין שפלים אוכלים משלהם, אבל כשאוכל מפתו של בעל הבית, תלוי ברצון בעל הבית, למי שירצה יתן, וכלי שפן אם רוצה בעצמו לברך : (ב) בסוף. הסעודה, כל היכא דאי מייתי להו מיד מצו למיכל, ויכלעיל בסימן קצו סעיף א, עין שם. ומסתברא דאם משהה בסעודתה, אין מציבין להמתין עלי עד שיגמר סעודתו כדי שיתנה הוא המברך, אלא מברך אחר והוא יענה : (ג) אם יש שם אורח. הנה כשהוא אוכל מפתו של בעל הבית : (ד) מברך אפילו וכו'. ואם יש שם כמה אורחים, תלוי לפי דעתו של בעל הבית, (ד) ואפילו לתן לקטן שבהם : (ה) ומה ברכה מברכו (ו) וכו'. בספר לחם חמדות תמה (ה), למה אנו משנים

שער הצינ

(י) ולא נמי לתא דסימן קצג סעיף ה דשם פסק דאין יכולים לזמן משום דפרח זמון מניה, ושאיני התם דכל אחד מתבוננת כבר נצטרף, אבל הכא יש שנים שלא זמנו מעולם, ובשביל האחד שזמן לית לן בה, דלא גרע מאכל עלה של ירק [ב"ח]. ועין במור וקציעה ובסידורו, אף כל האחרונים העתיקו דברי מהגור אברכים בדינים אלו : (יא) טור : (יב) אליה רבה : (ב) פריקגרים (והוא כותב משום לא פליגי) וכן מוכח מהשולחן ערוך דגם השתא נהג דין זה, דאי לא הכי הנה להם לבאר דלפי מה שקמב בסימן קפג אין דין זה נהג : (ג) פרישה ואליה רבה : (ד) שאלת יעב"ץ בסימן עד, ע"ש : (ד) מאמר מרדכי, וקצין זה מצדד הפריקגרים, וכן משמע מה דרבי ורבי חייא ורב דהו יתבי בסעודתא ונתן רבי רשות לרב לברך [מ"י צמוד ב] אף דרבי חייא הנה גדול ממנו : תרומה : 1 שטול.

